

VARAINHANKINNAN JA SJOITUSTOIMINNAN PERIAATTEET

1. YLEISET PERIAATTEET

Varainhankinnan ja sijoitustoiminnan ensisijainen tehtävä on tukea Kajaanin kaupungin toimintaa valtuuston asettamien strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Varainhankinnalla tarkoitetaan kaupungin oman toiminnan rahoittamista vieraan pääoman instrumenteilla. Sijoitustoiminnalla tarkoitetaan kunnan toimiala- ja kassavarasijoittamista sekä mahdollista lahjoitusvarojen sijoittamista.

Kuntalain (410/2015) mukaan valtuuston tehtävänä on päättää mm. varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista sekä takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta.

Kajaanin kaupungin hallintosäännössä määrätään varainhankinnan ja sijoitustoiminnan vastuista ja toimivallasta. Varainhankinnan ja sijoitustoiminnan tavoitteena on turvata Kajaanin kaupungin maksuvalmius kaikissa markkinatilanteissa.

Vaikka hankintalaki ei koske kaupungin varainhankintaa ja sijoitustoimintaa, kaupunki kilpailuttaa kaikki merkittävät rahoitustarpeensa markkinoilla. Johdannaissopimuksia voidaan erillisen harkinnan mukaan solmia myös ilman kilpailutusta tilanteissa, joissa ajoituksen hyödyntäminen ja vertailukelpoisten tarjousten puute eivät puolla kilpailutusta.

2. VARAINHANKINTA (OTTOLAINAUS)

Kaupungin rahoituslähteitä ovat verotulot, valtionosuudet, toimintatuotot sekä vieraan pääoman ehtoinen rahoitus. Tuloilla katetaan kunnan käyttömenot, investoinnit ja lainanhoitomenu. Tavoitteena on, että velkaa käytetään lähinnä vain kunnan pitkän tähtäimen taloutta tukevien investointien (kunnan elinvoiman ja tulojen lisääminen, kustannusten pienentäminen ja tuottavuuden parantaminen) rahoittamiseen.

2.1 Käytettävät lainainstrumentit

Vieraan pääoman hankinta voidaan jakaa lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen rahoitukseen. Lyhytaikainen rahoitus käsittää alle vuoden pituiset lainat, kaikki tätä pidemmät lainat ovat pitkäaikaisia. Lyhyt- ja pitkäaikaista rahoitusta tasapainottamalla turvataan kaupungin rahoituksen riittävyys muuttuvissa olosuhteissa.

Sitoutuminen pitkiin laina-aikoihin ja kiinteisiin korkoihin vähentää riippuvuutta markkinakorkojen muutoksista, mutta samalla se myös heikentää mahdollisuuksia hyötyä alhaisista lyhytaikaisista koroista tai markkinakorkojen laskusta. Sitoutuminen lyhyisiin laina-aikoihin ja muuttuviin korkoihin lisää riippuvuutta markkinakorkojen muutoksista ja kasvattaa korko- ja jälleenrahoitusriskiä, mutta samalla parantaa mahdollisuuksia hyötyä korkojen laskusta.

Kaupungin lyhytaikaisen vieraan pääoman hankintaan käytetään ensisijaisesti kuntatodistuksia. Kuntatodistukset ovat velkasitoumuksia, jotka kaupunki on laskenut liikkeelle. Ennen kuntatodistusten liikkeelle laskua, kaupunki

tekee kuntatodistusohjelman erikseen kunkin rahoituslaitoksen kanssa. Kunnan on mahdollista käyttää lyhytaikaiseen lainanottoon myös alle vuoden pituisia velkakirjoja tai pankkien luotto- tai tililimiittejä.

Kunnan pitkäaikainen vieraan pääoman hankinta järjestetään ensisijaisesti velkakirjalainoilla. Myös leasingrahoitusta ja joukkovelkakirjalainoja voidaan käyttää velkakirjalainojen sijaan. Leasingrahoitusta käytetään lähinnä irtaimistohankintoihin ja erillisiin elinkaarimallilla tehtäviin rakennushankkeisiin.

2.2 Varainhankinnan riskit

Varainhankinnan riskit ovat rahan hintaan liittyviä (hintariski), markkinoiden ja lainsäädännön muutosten aiheuttamia rahan saatavuuteen liittyviä (saatavuusriski) ja erääntyvien lainojen uudelleen rahoittamiseen liittyviä (jälleenrahoitusriski) sekä valuuttojen välisistä arvonmuutoksista aiheutuvia vaikutuksia (valuuttariski).

Hintariski muodostuu tukkurahan hinnasta eli korosta ja riskilisästä eli lainan marginaalista. Rahan kokonaishintaan vaikuttaa merkittävästi yleinen taloudellinen tilanne, pankkijärjestelmän tilanne ja rahoitusmarkkinoiden toimivuus. Korkoriskiä syntyy, kun markkinakorkojen ja korkomarginaalien muutokset vaikuttavat kaupungin rahoituskustannuksiin.

Saatavuusriski muodostuu talous- ja markkinatilanteen aiheuttamista rahan saatavuusvaihteluista. Huonossa markkinatilanteessa saatavuus vaikeutuu, jolla on vaikutusta toteutuvaan laina-aikajakaumaan. Saatavuusriski realisoituu pitkäaikaisen rahoituksen hinnan noustessa ja rahoituksen saatavuuden heikentyessä.

Jälleenrahoitusriski liittyy erääntyvään rahoitukseen, joka on rahoitettava vieraalla pääomalla edelleen. Jälleenrahoitusriski sisältää edellä mainitut hinta- ja saatavuusriskit. Jälleenrahoitusriski realisoituu esimerkiksi tilanteissa, joissa investoinnin kesto on pidempi kuin laina-aika. Lyhyt rahoitus on edullisempaa kuin pitkä, mutta sisältää suuremman jälleenrahoitusriskin. Maksuvalmiusriski on uhka siitä, että omat varat yhdistettynä tuleviin lisärahoitusmahdollisuuksiin eivät riitä tuleviin menoihin ja uhkana on maksukyvyttömyys.

Valuuttariskille altistuvat erityisesti yritykset, jotka harjoittavat ulkomaankauppaa ja saavat tuloja sekä maksavat ostoja eri valuutoissa. Valuuttariskit koskevat myös ulkomaan valuutalla tehtyjä sijoituksia sekä valuuttamääräisiä lainoja.

2.3 Riskien hallintakeinot

Rahoitukseen liittyviltä riskeiltä pyritään suojautumaan hajauttamalla rahoitusta mm. laina-ajan pituuden, lyhennystavan, rahoituslähteen ja korkoperusteen mukaan. Riskienhallinta ja sen keinot ovat tasapainottelua tavoitellun lainarahoituksen hinnan ja riskien välillä. Luottokelpoisuudella on myös merkitystä varainhankinnan riskeiltä suojautumisessa.

Hintariskiä hallitaan laina-aikajakaumalla ja suojauksilla eli johdannaissopimuksilla. Laina-aikajakaumalla tavoitellaan lainojen tasaista erääntymistä, jolloin myös jälleenrahoitusriski pienenee. Korkoriskiä hallitaan hajauttamalla lainasalkkua kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin, laina-aikajakaumalla sekä korkosuojauksilla. Suojauksilla voidaan hallita tai poistaa esimerkiksi korkojen nousun haitallisia vaikutuksia. Vaihtuvakorkoinen laina voidaan suojaussopimuksella muuttaa kiinteäkorkoiseksi, jolloin korkokustannusten ennakoitavuus paranee. Suojaussopimus on erillinen sopimus, jolla suojataan yksi tai useampi laina.

Saatavuusriskiä hallitaan rahoitusvaihtoehtoja monipuolisesti hyödyntämällä.

Jälleenrahoitusriskiä ja maksuvalmiusriskiä hallitaan kassasuunnittelulla, laina-aikoja hajauttamalla ja pidentämällä. Pitkät laina-ajat lisäävät kassavirtojen ennustettavuutta, mutta nostavat kustannuksia, joten optimaalinen rahoitus rakentuu edullisemmasta lyhytaikaisesta ja kalliimmasta pitkäaikaisesta rahoituksesta. Keskeinen rahoitusriskin hallintakeino on investointitason mitoittaminen kunnan tulorahoitusta vastaavaksi sekä kunnan velkaantumistasteen rajoittaminen.

Jälleenrahoitusriskiä jää kuitenkin aina avoimeksi, eikä sitä ole taloudellisesti järkevää poistaa kokonaan, sillä pelkästään pitkän rahoituskannan ylläpitäminen on kustannuksiltaan kallista. Avoin jälleenrahoitusriski pidetään sellaisella tasolla, joka pystytään hallitsemaan.

2.4 Suojaamisen periaatteet

Varainhankintaa liittyvien riskien minimoimiseksi Kajaanin kaupunki noudattaa varainhankinnassaan seuraavia periaatteita:

Lainasalkun tavoitejakauma ja keskimääräinen laina-aika:

Tavoitteena on, että enintään 30 % Kajaanin kaupungin kokonaislainamäärästä olisi lyhytaikaisia alle vuoden kuluessa maksettavaksi erääntyviä lainoja.

Lisäksi tavoitteena on, että vähintään 50 % kaupungin kokonaislainamäärästä olisi lainoja, jotka erääntyvät maksettaviksi yli viiden vuoden päästä.

Tavoiteltu lainasalkun keskimääräinen laina-aika on 6 - 12 vuotta. Tavoiteltu laina-aika mahdollistaa vakaan ja pitkän rahoituskannan sekä turvaa rahoituksen yli suhdannesyklisen.

Tavoiteltu lainasalkun keskimääräinen laina-aika ja lainakannan tavoitejakauma ei ole ehdoton. Poikkeamista informoidaan kaupunginhallitusta.

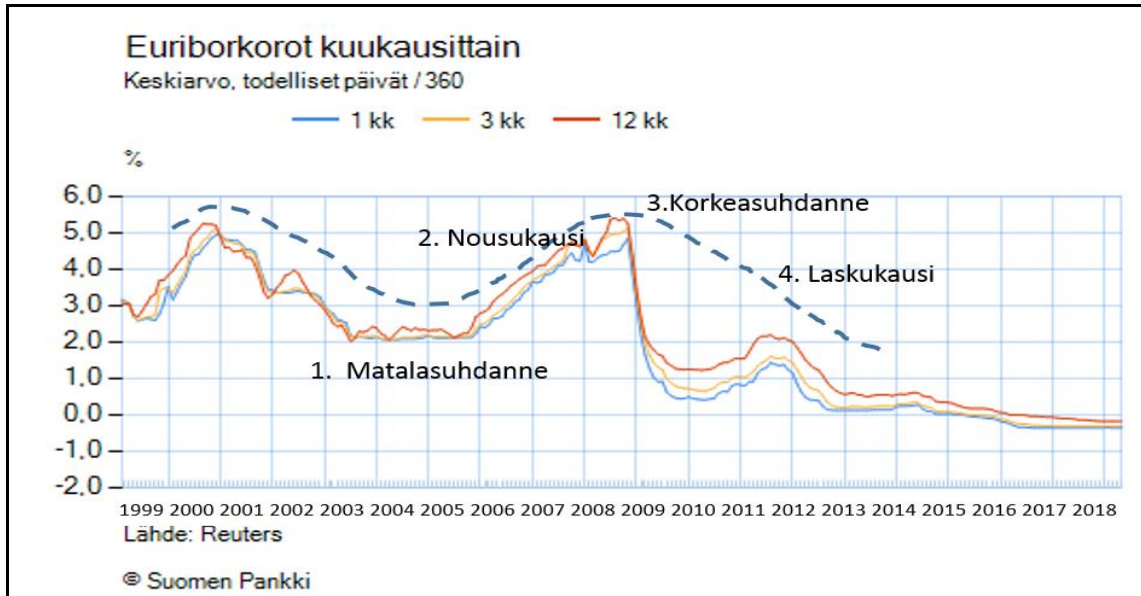
Johdannaissopimukset:

Markkinakorkoihin liittyvää riskiä pienentääkseen Kajaanin kaupunki käyttää koronvaihtosopimuksia ja korko-optiosopimuksia. Suojauksia tehtäessä huomioidaan lainasalkun tuleva lainakanta.

Lainasalkun suojausaste:

Suojausasteella tarkoitetaan kiinteäkorkoisten lainojen osuutta lainasalkusta. Suojatuksi katsotut lainat voivat olla kiinteäkorkoisia lainoja tai vaihtuvakorkoisia lainoja, jotka ovat muutettu johdannaisinstrumenteilla kiinteiksi.

Kajaanin kaupungin lainasalkun suoja-asteen tulee olla aina 30 % - 70 % välillä. Vallitsevaan suojausasteen tasoon vaikuttaa kunnan korkonäkemykset ja tilanne markkinoilla. Suojausastetta muutetaan markkinatilanteen mukaisesti. Markkinatilanteita ja niiden vaatimia suojaustoimenpiteitä kuvastaa alla oleva kuvio euriborkorkojen kehityksestä 1999–2018.

Matalasuhdanteen aikana tulee kunnan lisätä asteittain lainasalkun suojausastetta ennen todennäköistä korkojen nousua. Noususuhdanteessa suositetaan pitkien suojauksien sijaan suojauksissa korkokattoa, jolla estetään korkokulujen kasvaminen liian suureksi. Korkeasuhdanteen aikana ei oteta kiinteäkorkoisia pitkiä luottoja, vaan suositetaan lyhyitä luottoja ja korkokattoa. Laskusuhdanteen aikana pyritään vähentämään suojausten tekoa ja alennetaan lainasalkun suojausastetta.

Valuuttojen käyttö:

Valuuttariskiä hallitaan keskittymällä varainhankinnassa sekä sijoituksissa euromääräisiin sijoitus- ja velkainstrumentteihin. Kajaanin kaupunki ei ota varainhankinnassaan valuuttariskiä.

2.5 Varainhankinnan ja suojausten raportointi

Varainhankinnasta raportoidaan talousraportoinnin yhteydessä kaupunginhallitukselle sekä osa-vuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä kaupunginvaltuustolle.

3. SIOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnalla tarkoitetaan kaupungin toimialaan liittyvään sijoittamista sekä kassavarojen sijoittamista. Lisäksi kaupungilla voi olla toimeksiantona sijoitettavia lahjoitusrahavaroja.

3.1 Sijoitustoiminnan periaatteet

3.1.1 Toimialasijoittamisen ja antolainauksen periaatteet

Toimialasijoittamisella tarkoitetaan sijoituksia, joilla edistetään kaupungin tehtäviin kuuluvia päämääriä kuten palvelutuotannon järjestämistä, elinkeinorakenteen muutosta tai työllisyyden turvaamista kunnan tai seutukunnan alueella. Tähän kuuluvat sijoitukset, joiden tarkoituksena on tukea elinkeinotoimintaa kunnissa. Toimialasijoittamista voidaan tehdä pääomasijoituksin osakepääomaan tai antamalla antolainoja.

Toimialasijoittamisesta päätetään vuosittain talousarviossa tai valtuuston erikseen tekemän sijoituspäätöksen yhteydessä. Kajaanin kaupunki voi tehdä ainoastaan toimialasijoituksia, jotka tukevat kaupungin tehtäviä ja päämääriä. Ennen sijoituspäätöksen tekemistä tulee huolehtia toimialasijoituksen riskienarvioinnista. Toimialasijoituksissa kaupungin tulee huolehtia, että toimintaan sijoitettu pääoma on turvattu ja kaupungilla on sijoitettuun pääomaan nähden riittävät vaikutusmahdollisuudet sijoitetussa yhtiössä esimerkiksi määräys- tai päätäntävällän osalta. Toimialaan liittyvät rahoitukset on mahdollista toteuttaa myös lainanotolla. Toimialasijoittamisen periaatteita sovelletaan näin myös kunnan antolainaukseen. Kaupunki perii antolainoista normaalin markkinatilanteen mukaiseen koron, joka on vähintään korko, jonka kaupunki itse joutuu maksamaan.

3.1.2 Kassavarojen sijoittamisen periaatteet

Kassavaroilla tarkoitetaan maksuliikennevaroja ja kassaylijäämää.

Kassavarojen hallinnan lähtökohtana on maksuvalmiuden pitäminen hyvänä ja maksuliikennevarojen pitäminen riittävän suuruisena niin, että kaupunki kykenee suoriutumaan lyhytaikaisista velvoitteistaan, joita ovat muun muassa kassasta tehtävät maksut ja lainojen lyhennykset. Pankkitileillä olevat kassavarat on keskitetty konsernitilille. Konsernitilin toimintaperiaatteena on, että tiliin kytketyt yhteisöt eivät tee erillisiä kassaylijäämien sijoituksia vaan pitävät käteisvaransa konsernitilillä ja saavat niille markkinaehtoisien koron. Yhteisöjen konsernitilillä olevat käteisvarat ovat peruskunnan velkaa yhteisöille.

Maksuliikennevarojen sijoitukset ovat lyhytaikaisia, alle vuoden mittaisia, sijoituksia. Maksuliikennevaroja ovat rahalaitosten käyttötileillä olevat varat sekä käteisvarat.

Kassaylijäämän sijoittaminen on lähtökohtaisesti pitkäaikaista, yli vuoden kestävä, sijoittamista. Kassaylijäämää ovat rahoitusarvopaperit ja pankkisaamiset, jotka eivät määrittelyhetkellä ole sidottu maksuliikenteen ylläpitoon.

Kassavarojen sijoituskohteet ja -palvelut on kilpailutettava silloin, kun siihen käytännössä on mahdollisuus.

3.1.3. Lahjoitusvarojen sijoittamisen periaatteet

Lahjoitusvarat voivat olla kiinteää omaisuutta, arvopapereita, osuuksia, rahaa, pankkisaamisia tai muuta irtainta omaisuutta. Lahjoitusvarojen käyttöä ohjaavat näihin liittyvät lahjakirjojen tai testamenttien ehdot. Lahjoitusvarojen käyttöä voivat ohjata myös Valtionkonttorin päätöksestä ilmenevät omaisuuden käyttötarkoitukset.

3.2 Sijoitustoiminnan riskienhallintaa ja sijoittamista ohjaavat linjaukset

Maksuvalmiusriskiä hallitaan kassasuunnittelulla, riittävän suurilla ja likvideillä kassavaroilla, tili- ja lainalimiiteillä sekä kuntatodistusohjelmilla. Lisäksi maksuvalmiusriskiä alennetaan hajauttamalla sijoitukset ajallisesti ja määrällisesti sekä kohdentamalla sijoitukset jälkimarkkinakelpoiisiin sijoituksiin, jotka ovat realisoitavissa 1 - 3 pankkipäivän viiveellä.

Luotto- ja vastapuoliriski tarkoittaa riskiä, jonka realisoituessa kaupunki ei saa täysimääräisesti takaisin sijoittamaansa pääomaa tai sen korkoa. Luotto- ja vastapuoliriski on huomioitava sijoituksen tuottovaatimusta asetettaessa. Kaupunki minimoi sijoitustensa luottoriskiä tekemällä korkosijoituksia korkean luottokelpoisuuden omaaviin kohteisiin ja hajauttamalla sijoitukset sekä ajallisesti että määrällisesti riittävässä laajuudessa.

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa muutosta sijoituksen tuotossa tai arvoon. Korkosijoitusten markkinariskiä alennetaan hajauttamalla sijoitukset ajallisesti sekä korkoperiodin mukaan.

Valuuttariski liittyy sijoituksiin, jotka eivät ole euromääräisiä. Valuuttariskiä hallitaan rajaamalla muiden kuin euromääräisten sijoitusten osuus sijoitusten määrästä tai valitsemalla valuuttariskiltä suojattuja sijoitusinstrumentteja.

Sijoitusvaihtoehdot:

Päivittäisen maksuliikenteen hoidossa mahdolliset ylijäävät varat sijoitetaan kassanhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla huomioon ottaen sijoitusten likvidisyys, luottokelpoisuus ja tuotto.

Pitkäaikainen kassaylijäämää sijoitetaan siten, että sijoitusten tuottotavoite saavutetaan ja reaaliarvo säilytetään kohtuullisella riskitasolla. Keskimääräisestä kassavarannosta enintään 20 % voi olla sijoitettuna pitkäaikaisiin sijoituksiin, joissa realisointimahdollisuus on yli vuoden päästä.

Korkosijoitukset voidaan tehdä hajautetusti maailmanlaajuisesti. Lyhyiden ja pitkien korkosijoitusten osuus sijoitussalkusta on 50 - 100 %. Sijoituskohteina voivat olla valtion velkasitoumus, kunta-, sijoitus- tai yritystodistus, joukkovelkakirjalaina, sijoitusvakuutus, kapitalisaatiosopimus, rahasto-osuus tai määräaikaistalletus, joissa liikkeeseenlaskijana tai velallisena on valtio, kunta tai raha- tai vakuutuslaitos taikka yritys tai muu yhteisö, jonka luottokelpoisuusluokka on vähintään BBB. Korkorahastojen keskimääräinen luottoluokitus on oltava minimissään BBB. Kuitenkin enintään 30 % korkosijoituksista voidaan sijoittaa korkorahastojen kautta high yield-lainoihin, joiden luottoluokitus voi olla alhaisempi kuin BBB.

Osakesijoitukset tehdään hajautetusti maailmanlaajuisesti. Osakkeissa voi olla enintään 40 % sijoitettavasta varallisuudesta. Osakesijoitukset tehdään pääasiassa osakerahastojen, indeksirahastojen tai ETF-sijoitusten kautta. Lisäksi sijoitustoiminnassa voidaan käyttää kiinteistö-, hedge-, hyödyke-, ja pääomarahastoja. Näissä sijoituksissa voi olla enintään 10 % sijoitettavasta varallisuudesta.

Kaupunginhallitus määrittää tarkemmin sijoitussalkun perusallokaation päättäessään sijoitustoiminnan käytännön toteutuksesta.

3.3. Sijoitustoiminnan eettiset periaatteet

Eettisen eli vastuullisen sijoittamisen periaatteiden noudattamisen tavoitteena on, että taloudellisten tekijöiden lisäksi huomioidaan ympäristövastuuseen (mm. vähähiilisyys), yhteiskuntavastuuseen ja hallintotapaan liittyvät asiat (ESG-asiat = Environment, Social ja Government).

Sijoituskohteen toimiala tai toimintatavat eivät saa olla ristiriidassa kaupungin tehtävien ja toimintaperiaatteiden kanssa. Sijoituskohteen eettisyys ja vastuullisuus arvioidaan mahdollisuuksien mukaan ennen sijoituksen tekemistä. Sijoituskohteen valinnassa käytetään taloudellisten perusteiden lisäksi ns. negatiivista arvottamista ja ns. positiivista arvottamista sekä paras luokassaan -menetelmää. Lisäksi apuna voidaan käyttää eettisiä sijoitusindeksejä.

3.4 Varainhoitajien käyttö

Varoja sijoitettaessa voidaan käyttää varainhoitajien palveluja. Kunta voi antaa varojen hoidon yhden tai useamman varainhoitajan hoidettavaksi. Varainhoitosopimukset tehdään ensisijaisesti täydenvaltakirjan periaatteella. Varainhoitopalvelut kilpailutetaan.

3.5 Sijoitustoiminnan raportointi

Kaupungin sijoitustoiminnasta raportoidaan vuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle osavuositarkastuksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Sijoitustoiminnan periaatteet päivitetään valtuustokausittain.

4. VOIMAANTULO

Nämä periaatteet tulevat voimaan kaupunginvaltuuston hyväksymisestä lukien.